

Complexnummer: 509413

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

H. Mattheus

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

509414, 509415

Woonplaats

Eibergen

Gemeente

Berkelland

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Grotestraat 88, 7151 BE Eibergen

Complexomschrijving

Inleiding

COMPLEX van het type PSEUDOBASILIEK met aangrenzende PASTORIE gebouwd in 1935 door de Firma J.M. te Dorsthorst uit Lichtenvoorde naar het ontwerp van de architect J. SLUYMER uit Enschede. De nieuwbouwplannen ontstonden als gevolg van de slechte staat waarin de neogotische R.K. kerk uit 1876 verkeerde. Het complex is gesitueerd aan de noordzijde van de Grotestraat binnen de bebouwde kom van Eibergen. De kerk is noord-oost georiënteerd met koor gericht op het noorden. De sacristie en de pastorie bevinden zich aan de oostzijde van de kerk. Het perceel wordt aan de straatzijde begrensd door een lage bakstenen muur afgesloten door een ezelsrug. De muur wordt op twee plaatsen onderbroken door dubbele smeedijzeren vleugels tussen twee bakstenen pijlers.

Onder de bescherming vallen:

1. kerk
2. pastorie

De kerk met pastorie is één ontwerp, opgetrokken in roodbruine handvormsteen in wild verband met trasraam en rollaag. De gesloten bakstenen gevels met steunberen eindigen in steile zadeldaken met opgewipte voet en zinken mastgoot, gedekt met rode en gesmoorde Romaanse pannen. In de gevels van de kerk bevinden zich voornamelijk gedrukte spitsboogvensters met bakstenen vorktracering en glas-in-loodramen vervaardigd door J. TER HORN. In de

gevels van de forse vierkante bakstenen vieringstoren met geknikt tentdak bevindt zich aan vier zijden een uurwerk, twee galmgaten en een glas-in-lood rondvenster. De pastorie heeft evenals de kerk tuitgevels met opgetrokken schouderstukken afgesloten door een ezelsrug. Voor de pastorie is gebruik gemaakt van rechthoekige houten schuifvensters met roedenverdeling en glas-in-lood bovenlichten met ingebouwde rolgordijnen.

De degelijke en sobere baksteenarchitectuur is een zuiver voorbeeld in Delftse School ontworpen door de architect J. SLUYMER uit Enschede, die meerdere opdrachten kreeg van het aartsbisdom Utrecht. Hij heeft bij zijn ontwerp gebruik gemaakt van natuurlijke materialen zoals handvormsteen en hout in combinatie met eenvoudige, traditionele hoofdvormen. J. TER HORN (1894-1956) bezocht de Rijksschool voor Kunstnijverheid te Amsterdam, nadat hij tekenlessen had gevolgd bij August Falise. In 1919 kwam hij terecht bij het atelier van Cuypers in Roermond, waar hij werkte als ontwerper en uitvoerder van glas-in-loodramen. In het begin van de jaren dertig vertrok Ter Horn naar Arnhem, waar hij de opdracht kreeg de glas-in-loodramen voor de Mattheuskerk te ontwerpen. Na de oorlog vestigde hij zich in Utrecht en werd in 1950 hoogleraar in de monumentale schilderkunst en glazenierskunst aan de Jan van Eyck academie te Maastricht. Zijn vroege werk staat duidelijk onder invloed van de middeleeuwen, terwijl zijn latere werk de invloed van Chartres laat zien. De glas-in-loodramen zijn vervaardigd in zachte kleuren, met in de grote ramen links en rechts in de zijbeuken de voorstelling de geboorte van Christus' en Jezus onderwijst in de tempel'.

Broeder Pancratius van het Missiehuis in Teteringen heeft een ontwerp gemaakt voor de tuinaanleg met brede wandelpaden voor het houden van processies. Het is onduidelijk of dit ontwerp is uitgevoerd omdat de aanleg van de tuin grotendeels is verdwenen.

Waardering

De PSEUDOBASILIEK met PASTORIE gewijd aan de heilige Mattheus, is gebouwd in 1935 naar ontwerp van J. SLUYMER in Delftse School.

- Van architectuurhistorische waarde als zuiver en gaaf complex in Delftse School van de architect J. Sluymer uit Enschede. De lage zijgevels met steunberen, tuitgevels met schouderstukken en de vieringstoren opgetrokken in een handvormsteen, geven het complex een sobere en degelijke uitstraling kenmerkend voor deze stijl.

- Van stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde vanwege een gaaf bewaard gebleven ensemble bestaande uit een Rooms Katholieke kerk met sacristie en pastorie in Delftse School in een kleine gemeenschap in een overwegend gereformeerd gebied.

Monumentnummer*: 509414

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 20 januari 1999
Kadaster deel/nr: 17350/23

Monumentnaam**

H. Mattheus

Complexnummer

509413

Complexnaam

H. Mattheus

Woonplaats*

Eibergen

Gemeente*

Berkelland

Provincie*

Gelderland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Grotestraat	88		7151 BE	Eibergen		
Grotestraat	90		7151 BE	Eibergen		

Kadastrale gemeente*

Eibergen

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10872

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De PSEUDOBASILIEK H. Mattheus is opgebouwd uit een lagere narthex, een hoger driebeukig schip onder een zadeldak, een transept met forse vieringstoren, een ondiep koor en meerdere zijkapellen. Het driebeukige schip met lage zijgevels is onderverdeeld in een breed middenschip en smalle zijbeuken, die functioneren als wandelgangen. In de gevels bevinden zich gedrukte spitsboogvensters en enkele rondvensters met glas-in-loodramen. Aan de rechterzijde bevindt zich de sacristie, respectievelijk de pastorie (apart monumentnummer 509415).

De VOORGEVEL (zuidzijde) van de narthex eindigt in een tuitgevel met opgetrokken schouderstukken afgesloten door een ezelsrug. Centraal in de gevel bevindt zich de ingangspartij met in de geveltop een rondvenster. Een handvormstenen, afgeschuinde, gedrukte spitsboog met zandstenen aanzet- en sluitsteen bestaande uit drie rollagen geeft toegang tot het portaal. In het portaal bevindt zich centraal een dubbele, opgeklampte, houten deur met segmentboog met in de dwarse zijden een enkele identieke deur. Aan weerszijden van de ingangspartij bevindt zich een klein gedrukt spitsboogvenster. Haaks op de zijgevels van de narthex bevindt zich een zijkapel met een kleine tuitgevel en achterliggend zadeldak. Centraal in de tuitgevel bevindt zich een gedrukt spitsboogvenster.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De LINKERZIJGEVEL (westgevel) van het schip sluit aan op de zijkapel van de narthex en bestaat uit vier vensterassen. De assen zijn van elkaar gescheiden door steunberen die zich tweemaal verjongen met in elke vensteras een gedrukt spitsboogvenster met stenen vorktracering. Uiterst links in de zijgevel vervalft het vierde venster vanwege de plaatsing van een identieke zijkapel haaks op de nokrichting van het transept. In de tuitgevel van het transept bevindt zich een vensterpartij bestaande uit een gedrukt spitsboogvenster met bakstenen vorktracering aan weerszijden geflankeerd door een enkel gedrukte spitsboogvenster. Aan weerszijden van de vensterpartij bevindt zich een steunbeer die zich éénmaal verjongt.

In de ACHTERGEVEL (noordzijde) bevindt zich rechts een identieke zijkapel haaks op het transept, centraal het koor met blinde tuitgevel en achterliggend zadeldak geplaatst tegen de forse vieringstoren en links de sacristie. De sacristie met de rechthoekig grondplan is dwars op de nokrichting van het transept gesitueerd. Centraal in de achtergevel van de sacristie bevinden zich vijf gekoppelde gedrukte spitsboogvensters met in de tuitgevel een rondvenster.

De RECHTERZIJGEVEL (oostgevel) is identiek aan de linkerzijgevel.

Het INTERIEUR is vrijwel onaangetast. De kruiswegstatie en de houten beelden zijn afkomstig uit de voormalige kerk van 1876. De vijf laatgotische beelden geven weer de H. Catharina van Alexandrië, de H. Birgitte van Zweden, de H. Gregorius de Grote, de H. Antonius en de H. Gertrudis van Nijvel. Het orgel van de firma Elbertse dateert van 1963 en in 1975 is het bronzen reliëf aan de koorzijde vervaardigd door J. Pirkner ter vervanging van een houten kruis. Orgel en orgelkas zijn niet van waarde uit het oogpunt van monumentenzorg. Uit de tijd van de bouw van de kerk dateren de houten kerkbanken met een fraai uitgesneden nummering en de glas-in-loodramen van Jos ter Horn. De middenbeuk bestaat uit vier bakstenen kruisgewelven van elkaar gescheiden door een gordelboog. Spitsboogvormige bakstenen scheibogen worden ondersteund door bakstenen pijlers op de scheiding van de middenbeuk en de zijbeuken.

Waardering

De PSEUDOBASILIEK, gewijd aan de heilige Mattheus, is gebouwd in 1935 naar ontwerp van J. SLUYMER in Delftse School en is:

- van architectuurhistorische waarde vanwege de zeldzaam gave architectuur in Delftse school van de architect J. Sluymer,
- van stedenbouwkundige waarde vanwege de situering van een Rooms Katholieke kerk in Delftse school in een relatief kleine kern in een overwegend protestants gebied,
- van cultuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een onderdeel van een gaaf bewaard gebleven type bestaande uit kerk en pastorie.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 509415

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 20 januari 1999
Kadaster deel/nr: 17350/23

Monumentnaam**

H. Mattheus

Complexnummer

509413

Complexnaam

H. Mattheus

Woonplaats*

Eibergen

Gemeente*

Berkelland

Provincie*

Gelderland

Straat*

Grotestraat

Nr*

88

Toev.*

a

Postcode*

7151 BE

Woonplaats*

Eibergen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Eibergen

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10872

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Een tussenlid met plat dak verbindt de PASTORIE met de oostzijde van de sacristie (apart monumentnummer 509414). De woning met aan de voorzijde een erker en aan de achterzijde een serre bestaat uit twee bouwlagen. De pastorie is grofweg in twee bouwvolumes te verdelen met dezelfde nokrichting. Een linker, lager deel met tuitgevel en zadeldak geplaatst tegen een hoger, rechthoekig bouwdeel. Uiterst links in het rechter bouwvolume bevindt zich een hoekportiek met rondboogdeur en inlegsteen met de tekst 'in festo praesentationis B.M.V. 1934 P.L.P. E. de Jong past.'. In de gevels bevinden zich overwegend schuifvensters met glas-in-lood bovenlicht, die alle worden afgesloten door een strek. De houten rondboog klampdeur met ruitjes bevindt zich in een hoekportiek, links in de a-symmetrische VOORGEVEL. Rechts van de entree bevinden zich op de begane grond twee gekoppelde schuifvensters met verdeling (2x2)+(2x2) met uiterst rechts een driezijdige erker met stenen borstwering waarin kruisvormige uitsparingen. Centraal in de erker twee gekoppelde schuifvensters met verdeling (2x2)+(2x2) met in de schuine zijde een enkel identiek venster. Op de eerste verdieping uiterst links drie gekoppelde schuifvensters met verdeling (2x2)+(1x2), centraal een identiek schuifvenster en uiterst rechts een dubbele openslaande terrasdeur met verdeling 4x2 boven de erker. Centraal boven de opgewipte voet van het zadeldak bevindt zich een dakkapel met houten beschot en dwars zadeldak met een vierruits draairaam. In het linker bouwvolume bevindt zich een schuifvenster met verdeling (2x2)+(2x2).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In de tuitgevel van de LINKERZIJGEVEL met zadeldak geplaatst tegen een tweede hogere tuitgevel van de woning, bevinden zich twee schuifvensters met verdeling (2x2)+(1x2). Onder de schuifvensters bevindt zich het tussenlid met plat dak voor de verbinding met de sacristie.

De ACHTERGEVEL is te verdelen in drie traveeën. Tegen de risalerende linkertravee bevindt zich een serre bestaande uit zesruits ramen en deuren met tweeruits glas-in-lood bovenlichten gevat in houten kozijnen. De middentravee eindigt in een Vlaamse gevel. Op de eerste verdieping van de rechtertravee bevindt zich een gekoppeld schuifvenster met in de helling van het dak een schoorsteenschacht. ....

In de RECHTERZIJGEVEL bevinden zich een aantal onregelmatig verdeelde schuifvensters en draairamen. Op de begane grond links en rechts drie gekoppelde schuifvensters met verdeling (2x2)+(2x2). Op de eerste verdieping links een schuifvenster met verdeling (2x2)+(1x2), centraal een vierruits draairaam en rechts twee gekoppelde schuifvensters met verdeling (2x2)+(1x2). Centraal in de tuitgevel twee tweeruits draairamen met de tuit als schoorsteenschacht.

In het INTERIEUR bevinden zich onder andere oorspronkelijke parketvloeren, schuifdeuren in de kamer en suite en een trappartij.

Waardering

De PASTORIE gebouwd in 1935 als onderdeel van het complex naar ontwerp van J. SLUYMER in Delftse School.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een zeldzaam gave pastorie in Delftse school van de architect J. Sluymer. De bouwstijl is te herkennen aan de gevels opgetrokken in wild verband in handvormsteen, het steile zadeldak met opwipte voet gedekt met Romaanse pannen
- Van stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde vanwege de situering van een R.K. kerk in Delftse school in een relatief kleine kern in een overwegend protestants gebied.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)